

W. Smit
W.P. Davidse
J. de Jager
C. de Ruijter
M.H. Smit
C. Taal
M.O. van Wijk

Periodieke Rapportage 31-97

VISSERIJ IN CIJFERS 1997

Augustus 1998

LEI-DLO
BIBLIOTHEEK

15 AUG. 1998

DEEN

LV 31

1997

A

Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO)
Afdeling Visserij

REFERAAT

VISSERIJ IN CIJFERS 1997

Smit, W., W.P. Davidse, J. de Jager, C. de Ruijter, M.H. Smit, C. Taal en M.O. van Wijk
Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO), 1998

Periodieke Rapportage 31-97

ISSN 0921-4283

56 p., tab., fig., bijl., English Summary

Deze jaarlijkse rapportage over de Nederlandse visserij bevat onder andere gegevens over de bedrijfsresultaten en financiële positie van de kottervisserij (per vaartuig en sector) en mosselcultuur in 1997 met vergelijkende cijfers van voorgaande jaren.

De kottervloot kromp verder in van 437 naar 416 schepen. Deze kotters waren in 1997 gemiddeld meer dagen op zee. De gemiddelde leeftijd van de kotters neemt steeds meer toe.

De besomming in de kottervisserij daalde fors van 608 naar 569 miljoen gulden. Het netto-resultaat was twee miljoen gulden negatief. De liquiditeitspositie van de kotterbedrijven verslechterde, met name van de bedrijven met meer schepen.

De mosselcultuur had een goed seizoen met een hogere opbrengst van 118 miljoen gulden bij gelijke aanvoer. Grotere mosselkwekerijen zagen hun resultaten relatief meer stijgen.

Nederland heeft in 1996 voor 2,4 miljard gulden uitgevoerd aan visproducten. Met name naar landen buiten Europa werd meer verkocht.

Visserij/Bedrijfsuitkomsten/Mosselcultuur/Financiële positie/Investerings

---

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

INHOUD

	Blz.
WOORD VOORAF	7
SAMENVATTING	9
SUMMARY	11
CONTENTS OF TABLES	13
1. ALGEMEEN OVERZICHT	15
1.1 Ontwikkeling van vloot en investeringen	15
1.2 Besomming	17
1.3 Activiteiten Nederlandse visafslagen	17
1.4 Invoer en uitvoer	18
2. BEDRIJFSRESULTATEN KOTTERVISSERIJ	20
2.1 De vloot	20
2.2 Resultaten van de kottersector	21
2.3 Resultaten per pk-groep	22
2.4 Resultaten per tak van visserij	25
3. FINANCIËLE POSITIE KOTTERVISSERIJ	30
3.1 Aantal bedrijven	30
3.2 Financiering	30
3.3 Liquiditeitsontwikkeling per pk-groep	31
3.4 Nettokasstroom van de sector als geheel	32
4. BEDRIJFSRESULTATEN MOSSELCULTUUR	34
4.1 Aantal bedrijven en vloot	34
4.2 Aanvoer en opbrengst	35
4.3 Bedrijfseconomisch resultaat mosselsector	36
4.4 Bedrijfsresultaten per grootteklasse	37
5. BUITENLANDSE HANDEL	39
5.1 Invoer	39
5.2 Uitvoer	40
PUBLICATIES IN 1997/98	43

	Blz.
BIJLAGEN	47
1. Overzicht van de Nederlandse vangstrechten 1992-1998	48
2. Invoer van vis en visproducten naar productvorm	50
3. Uitvoer van vis en visproducten naar productvorm	51
4. Invoer van vis en visproducten naar continent	52
5. Uitvoer van vis en visproducten naar continent	54
6. Gemiddelde aanvoerprijzen van enkele vissoorten op Nederlandse visafslagen	56

CONTENTS

	Page
INTRODUCTION	7
SUMMARY (DUTCH)	9
SUMMARY (ENGLISH)	11
CONTENTS OF TABLES (ENGLISH)	13
1. GENERAL SURVEY	15
1.1 Development of fleet and investments	15
1.2 Gross revenues	17
1.3 Dutch fish auctions	17
1.4 Imports and exports	18
2. FINANCIAL RESULTS CUTTER FISHERIES	20
2.1 The fleet	20
2.2 Economic results of the cutter sector	21
2.3 Economic results by HP group	22
2.4 Economic results by type of gear	25
3. FINANCIAL POSITION OF CUTTER FISHERIES	30
3.1 Number of enterprises	30
3.2 Financing	30
3.3 Liquidity developments by HP group	31
3.4 Aggregate net cash flow	32
4. FINANCIAL RESULTS MUSSEL CULTURE	34
4.1 Number of enterprises and fleet	34
4.2 Landings and revenues	35
4.3 Economic result of the mussel sector	36
4.4 Economic results by size class	37
5. FOREIGN TRADE	39
5.1 Imports	39
5.2 Exports	40
PUBLICATIONS IN 1997/98	43

	Page
APPENDICES	47
1. Review of Dutch fish quota 1992-1998	48
2. Imports of fishery products by product	50
3. Exports of fishery products by product	51
4. Imports of fishery products by continent	52
5. Exports of fishery products by continent	54
6. Average landing prices of selected species on Dutch fish auctions	56

WOORD VOORAF

De periodieke rapportage "Visserij in cijfers" geeft voor de kottervisserij en de mosselcultuur een beknopt overzicht van de bedrijfsresultaten en de financiële positie. Van beide sectoren is een volledig beeld verkregen dankzij de medewerking vanuit het bedrijfsleven en diverse instellingen. De opbrengst- en kostengegevens zijn verzameld in het kader van het Bedrijven-Informatienet van LEI-DLO.

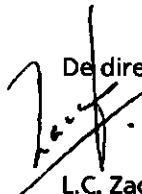
Voor de berekening van de voorlopige bedrijfsresultaten van 1997 zijn gegevens van opbrengsten en enkele belangrijke kostensoorten uit de bedrijfsboekhoudingen aangevuld met ramingen van de overige kosten. De voorlopige cijfers van 1997 bieden daarmee een betrouwbaar beeld en de ervaring leert dat zij in het algemeen weinig afwijken van de op een later tijdstip beschikbaar komende definitieve cijfers.

Voor de mosselcultuur zijn de bedrijfsresultaten weer gebaseerd op opbrengst- en kostengegevens van een representatief aantal mosselkweekbedrijven.

Voor beide sectoren zijn ter vergelijking definitieve cijfers van voorgaande jaren vermeld, evenals sectorresultaten. Op grond van nieuw uitgevoerde berekeningen zijn enkele gegevens over sectorresultaten in voorgaande jaren licht herzien.

Aan deze aflevering van "Visserij in cijfers" hebben verschillende medewerkers van de afdeling Visserij een bijdrage geleverd: drs. M.H. Smit aan het hoofdstuk over de financiële positie, W. Smit, C. Taal en C. de Ruijter aan de gegevens over de bedrijfsresultaten in de kottervisserij, J. de Jager aan de gegevens van de grote zeevisserij, kokkelvisserij, aanvoerprijzen en het hoofdstuk buitenlandse handel, drs. M.O. van Wijk aan de hoofdstukken over de mosselcultuur en financiële positie en de algehele redactie. De bedrijfseconomische gegevens werden verzameld en bewerkt door de documentatiemedewerkers G. van der Bent, A. Klok, C. de Ruijter en K. Vrolijk. De eindverantwoordelijkheid lag in handen van drs. W. Smit.

Tot slot bedank ik de vele schippers-eigenaren, kotterreders en mosselkwekers, die op basis van vrijwilligheid de gegevens beschikbaar hebben gesteld voor de berekening van bedrijfsresultaten en financiële positie. Daarbij moet tevens de zeer prettige samenwerking met een aantal administratie- en accountantskantoren worden vermeld.

De directeur,

L.C. Zachariasse

Den Haag, augustus 1998

SAMENVATTING

Algemeen

1. De totale besomming van de Nederlandse zee- en kustvisserij was met 920 miljoen vrijwel gelijk aan die van vorig jaar. In de kottervisserij ging de opbrengst omlaag terwijl de grote zeevisserij en de mosselcultuur juist hogere opbrengsten wisten te boeken. Het aantal opvarenden nam af tot iets minder dan 2.600. De investeringen in nieuwe schepen, motoren en dergelijke daalden wederom tot een bedrag van 48 miljoen gulden.
2. De totale omzet van de Nederlandse visafslagen daalde licht als gevolg van de vangstbeperkingen voor tong en schol. Ongeveer 30% van deze omzet kwam voor rekening van onder buitenlandse vlag varende vaartuigen.
3. Nederland heeft in 1997 voor 1,6 miljard gulden aan vis en visproducten ingevoerd en voor 2,4 miljard uitgevoerd. Voor beide componenten een lichte stijging ten opzichte van 1996. De invoer uit landen van de economische unie steeg, de uitvoer naar de landen van deze regio daalde fors. Invoer en uitvoer naar overige continenten gaven een tegengesteld beeld te zien.

Kottervisserij

4. De kottervloot kromp verder in en bestaat uit 416 schepen per ultimo 1997 tegen 437 kotters vorig jaar. Als gevolg van de geringe nieuwbouwactiviteiten wordt de kottervloot gemiddeld steeds ouder. Aan boord van de kotters werkten ruim 100 minder opvarenden dan vorig jaar.
5. De totale besomming daalde fors van 608 tot 569 miljoen gulden. Met name de tong- en garnalenbesommingen vielen terug. Het netto-resultaat was dan ook 2 miljoen gulden negatief. Bijna de helft van de kotters boekte een negatief nettoresultaat.
6. De noordelijke garnalenkotters (tot 260 pk) en de zuidelijke boomkorkotters in de groep 1.501-2.000 pk zagen hun besomming fors verslechteren. Het nettoresultaat van de grote kotters (meer dan 1.500 pk) steeg iets bij de noordelijke groepen terwijl de zuidelijke kotters juist een daling moesten noteren. In de kottervisserij is sprake van een afnemende meeropbrengst; de besomming per pk-dag neemt af naarmate het schip meer pk's aan boord heeft.

7. De totale inzet in pk-dagen is in 1997 licht gestegen. In de boomkor- en garnalenvisserij bleef de inzet gelijk terwijl de bordentrawlinzet verdubbelde. Het gemiddeld aantal zeedagen per schip steeg van 169 naar 180 dagen.
8. De financiële balanspositie van de kottorbedrijven is iets verbeterd. Het percentage eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (solvabiliteit) steeg van 39 naar 41%. De nettokasstroom uit exploitatie, representatief voor de liquiditeitspositie van de bedrijven, verslechterde behoorlijk ten opzichte van vorig jaar. Met name de bedrijven met meerdere schepen hadden een fors lagere nettokasstroom. Sinds enige jaren vertonen de financieringslasten (aflossingen en rente) een dalende tendens, mede onder invloed van de lage rentestand en de geringe investeringslust in de kottorvisserij.

Mosselcultuur

9. Het aantal bedrijven in de mosselcultuur steeg licht in het afgelopen seizoen. Het aandeel van de grootste bedrijven schommelt al enige jaren rond de 50% van de totale aanvoer. In de mosselvloot werd dit jaar 17 miljoen gulden geïnvesteerd, onder meer in nieuwe spoelinstallaties aan boord.
10. De aanvoer van mosselen kwam in het seizoen 1997/1998 uit op 88 miljoen kilogram, een lichte daling ten opzichte van vorig seizoen. De totale opbrengst steeg naar 116 miljoen gulden dankzij een 16% hogere prijs. De gemiddelde bruto-opbrengst per bedrijf steeg naar ruim 1,8 miljoen gulden. Daarbij wisten de grote bedrijven hun opbrengst te vergroten terwijl bij de kleine en middelgrote bedrijven de opbrengst ongeveer gelijk bleef.

SUMMARY

General

1. In 1997 total gross revenue of Dutch sea fisheries decreased to 920 million NLG, as a result of lower revenues in the cutter sector. Revenues in the distant water fishery and the mussel culture increased. Employment went down slightly to about 2,600 man-years. Investments in new vessels, engines etc. decreased to 48 million NLG.
2. Total turnover of the Dutch fish auctions decreased slightly as a result of TAC reductions for plaice and sole. About 30% of this turnover was accounted for by foreign vessels.
3. Imports and exports of fish and fish products reached a level of 1,6 and 2,4 billion NLG. In particular imports out of the European Union increased and exports to the countries of this region decreased.

Cutter sector

4. The size of the cutter fleet decreased in 1997 to 416 vessels compared to 437 last year. The average age of the vessels is rising because of lacking investments in new vessels. Employment went down about 100 man-years.
5. Total gross revenue decreased heavily from 608 million NLG to 569 million, due to lower revenues from sole and shrimps. The net economic result of all cutters was 2 million NLG negative. Nearly half of the cutters was not making any profit.
6. Gross revenues went down substantially for small shrimp cutters from northern harbours and large beamtrawlers (1,501-2,000 kW) from the South. The net economic result of the large cutters (above 1,500 kW) increased slightly for the northern harbours while the southern cutters in this group showed decreasing results. Earnings per HP-day decrease as the cutter has more engine power.
7. In 1997 total effort in HP days increased slightly. Effort in the beam trawler and shrimp sector stayed at the same level while effort in the otter trawling segment doubled. The average number of days-at-sea per vessel increased from 169 to 180 days in 1997.

8. The long-term financial position of the enterprises improved slightly. Solvability increased from 39% to 41%. Net cash flow at sector level deteriorated substantially. In particular enterprises owning more than one vessel reported a lower net cash flow. Financial costs (redemption and interest) have been decreasing steadily in the last couple of years, due to the low interest rate and decreasing investments.

Mussel culture

9. In 1997 the number of enterprises increased slightly. Among them the largest enterprises accounted for about 50% of total landings during the last years. Investments amounted to 17 million NLG, for instance into rinse water installations.
10. Aggregate landings of mussels were slightly lower (at 88 million kilograms) than in the preceding season. Higher prices (+16%) caused the gross revenues to increase to 116 million NLG. Average results per enterprise increased to 1.8 million. Especially the largest enterprises were able to increase their revenues while small and medium-sized enterprises showed stable revenues.

CONTENTS OF TABLES

- 1.1 Fleets of sea fisheries and mussel culture; number of vessels, engine power, age of vessels and number of crew.
- 1.2 Investments in sea fisheries, mussel culture and others.
- 1.3 Gross revenues of sea fisheries, mussel culture and others.
- 1.4 Turnover of Dutch fish auctions.
- 1.5 Dutch and foreign landings.
- 2.1 Cutters; number of vessels by region, engine capacity and age.
- 2.2 Cutters; fleet, engine power, crew and fuel consumption.
- 2.3 Cutters; aggregate financial results.
- 2.4 Cutters; financial results per vessel by region and HP group.
- 2.5 Cutters; relative shares by HP group in fleet, employment, engine power, HP days, gross revenues, costs and revenues to labour.
- 2.6 Cutters; fishing effort by HP group and type of gear.
- 2.7 Cutters; gross revenues by HP group and type of gear.
- 2.8 Cutters; average revenue to labour per crew member by HP group and type of gear.
- 2.9 Cutters; main indicators per man-year 1970-1997 at constant 1997 prices.
- 3.1 Cutters; number of enterprises.
- 3.2 Cutters; investments and foreign capital.
- 3.3 Cutters; foreign capital and net cash flow per enterprise.
- 3.4 Cutters; aggregate net result, gross and net cash flow.
- 4.1 Mussel culture; number of enterprises by size class and region.
- 4.2 Mussel culture; number of vessels by region, age and engine power.
- 4.3 Production, value and average price of mussels.
- 4.4 Mussel culture; aggregate financial results.
- 4.5 Mussel culture; average financial results per enterprise by size class.
- 5.1 Foreign trade; Imports into the Netherlands.
- 5.2 Foreign trade; Exports from the Netherlands.

1. ALGEMEEN OVERZICHT

1.1 Ontwikkeling van vloot en investeringen

Het aantal schepen in de kottervisserij is in 1997 verder gedaald. Ook het totale motorvermogen van de kotter vloot nam af. Van enkele schepen van de

Tabel 1.1 Totaaloverzicht van de vloot van de zeevisserij en de mosselcultuur (per 31 december)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 a)
AANTAL VAARTUIGEN							
Kottervisserij							
- 1-300 pk	251	243	244	247	239	234	230
- 301 pk en meer	240	229	230	217	213	203	186
Kottervisserij totaal	491	472	474	464	452	437	416
Grote zeevisserij b)	13	13	12	12	12	14	14
Mosselcultuur	82	80	77	77	76	75	75
Totaal	586	565	563	553	540	526	505
MOTORVERMOGEN (1000 pk) c)							
Kottervisserij							
- 1-300 pk	60	59	60	61	60	60	60
- 301 pk en meer	438	428	436	430	427	407	383
Kottervisserij totaal	498	487	496	491	487	467	443
Grote zeevisserij b)	81	81	75	78	77	80	80
Mosselcultuur	39	39	38	39	40	42	43
Totaal	618	607	609	608	604	589	566
LEEFTIJD SCHEPEN							
- 0-10 jaar	241	226	214	200	184	171	160
- 11-20 jaar	108	111	121	130	138	144	147
- meer dan 20 jaar	237	228	228	223	218	211	198
Totaal	586	565	563	553	540	526	505
AANTAL OPVARENDEN							
- kottervisserij	2.292	2.195	2.184	2.159	2.108	2.039	1.922
- grote zeevisserij	426	430	397	424	422	426	424
- mosselcultuur	251	243	240	235	230	225	225
Totaal	2.969	2.868	2.821	2.808	2.760	2.683	2.571

a) Voorlopige cijfers; b) Vanaf 1996 inclusief Wiron-schepen; c) 1 pk = 0,736 kW.

Bron: Directie Visserij; Scheepvaart-Inspectie; Produktschap Vis; LEI-DLO.

grote zeevisserij werd het motorvermogen hermeten. Dit had een bijstelling van het vermogen naar beneden tot gevolg. De vloot van de mosselcultuur bleef onveranderd.

De werkgelegenheid in de kottervisserij is dit jaar wederom gedaald.

De investeringen in de kottervisserij lagen op hetzelfde (lage) niveau als in 1996. In totaal werden slechts 5 nieuwe schepen aan de kottervloot toegevoegd. Het aantal hermotorisering daalde fors van 33 naar 21.

Tabel 1.2 Overzicht van de investeringen in de zee- en kustvisserij a)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
KOTTERVISSEERIJ							
Miljoen gulden b)	31	66	84	63	54	31	29
- Aantallen:							
. nieuwe schepen	6	13	12	8	5	4	5
. andere schepen c)	3	2	2	2	3	1	1
. verlengingen e.d.	-	-	3	3	2	3	2
. nieuwe motoren	6	12	18	15	26	33	21
GROTE ZEEVISSEERIJ							
Miljoen gulden b)	0	0	0	115	0	18	0
- Aantallen:							
. nieuwe schepen	-	-	-	2	-	1	-
. andere schepen c)	-	-	-	-	-	-	-
. verlengingen e.d.	-	-	-	1	-	1	-
MOSSELCULTUUR							
Miljoen gulden b)	10	2	9	9	15	13	17
- Aantallen:							
. nieuwe schepen	2	-	2	2	3	2	4
. andere schepen c)	-	-	2	-	-	-	-
. verlengingen e.d.	3	-	-	2	2	4	1
. nieuwe motoren	4	4	6	4	4	6	1
OVERIGE SECTOREN d)							
Miljoen gulden b)	1	1	2	6	4	6	2
- Aantallen:							
. nieuwe schepen	-	-	1	2	1	2	-
. andere schepen c)	1	1	1	1	-	2	-
. verlengingen e.d.	1	1	-	-	1	2	3
. nieuwe motoren	2	2	-	2	5	8	4
TOTALE VLOOT							
Miljoen gulden b)	42	69	95	192	73	68	48
- Aantallen:							
. nieuwe schepen	8	13	15	14	9	9	9
. andere schepen c)	4	3	5	3	3	3	1
. verlengingen e.d.	4	1	3	6	5	10	6
. nieuwe motoren	12	18	24	21	35	47	26

a) Bruto-investeringen, exclusief elektronische apparatuur en dekwerktuigen. Peildatum: tijdstip van in de vaart brengen; b) Bruto, zonder aftrek van WIR-premie; c) Tweedehands schepen uit buitenland of andere bedrijfstakken; d) Oestercultuur, kokkelvisserij en overige kustvisserij.

In de grote zeevisserij werd dit jaar een schip afgebouwd welk begin 1998 in de vaart is gekomen. Tevens werden enkele nieuwbouwopdrachten verleend. In de mosselcultuur lagen de investeringen op een iets hoger niveau dan vorig jaar.

1.2 Besomming

De Nederlandse zeevisserij had een iets lagere opbrengst in 1997. De grote zeevisserij zag de besomming wederom stijgen, onder andere als gevolg van exploitatie van nieuwe visgronden waaronder uitbreiding van de pelagische visserij in Afrikaanse wateren. De kokkelvisserij had net als in 1996 een matig jaar. Daarentegen was het voor de mosselcultuur 1 van de beste seizoenen ooit.

Tabel 1.3 Opbrengst van de Nederlandse zee- en kustvisserij (x miljoen gulden) a)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 d)
Kottervisserij	692	744	652	616	625	629	608	569
Grote zeevisserij b)	149	162	168	185	147	166	190	214
Totaal zeevisserij	841	906	820	801	772	796	798	783
Mosselcultuur c)	105	85	91	92	105	126	106	120
Oestercultuur e)	11	6	8	8	7	7	7	7
Kokkelvisserij	31	13	52	43	32	25	7	9
Diversen	1	1	1	1	1	1	1	1
Totaal	983	1.017	973	941	917	955	919	920

a) Inclusief aanvoer in buitenlandse havens; b) Vanaf 1996 inclusief Wiron-schepen; c) Exclusief de door het Mosselfonds opgenomen mosselen, seizoenscijfers; d) Voorlopige cijfers; e) Vanaf 1995 ramingen.

Bron: Directie Visserij, Produktschap Vis, ramingen LEI-DLO.

1.3 Activiteiten Nederlandse visafslagen

De omzet van de Nederlandse visafslagen bleef vrijwel gelijk (zie tabel 1.4). Grotere omzetten vielen te noteren voor de nieuwe afslag op Urk en de veiling in Vlissingen. De afslagen hadden te maken met lagere aanvoervolumes van de meeste soorten die mede als gevolg daarvan tegen hogere afslagprijzen werden verhandeld.

Een flink deel van de afslagactiviteiten komt inmiddels op naam van buitenlandse schepen. In 1997 namen zij naar schatting bijna 30% van de afslag-omzet voor hun rekening. Veel van deze schepen varen met een Nederlandse bemanning.

Tabel 1.4 Afslagen en hun omzet (in miljoen gulden)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Urk	199	227	238	235	215	227
Harlingen	89	76	79	78	72	65
Lauwersoog	76	70	57	51	56	62
Den Helder	102	101	98	100	101	89
Den Oever	22	22	19	24	22	17
Scheveningen	57	50	44	46	51	47
Goedereede	85	81	77	80	83	76
Breskens	18	18	22	24	23	22
Vlissingen	47	50	51	57	60	70
Colijnsplaat	18	19	19	26	16	16
IJmuiden	111	111	111	108	118	121
Totaal	821	824	815	830	817	812

Bron: Produktschap Vis.

Tabel 1.5 Nederlandse en buitenlandse aanvoer op Nederlandse afslagen (miljoen gld.) a)

	Opbrengst 1997	Opbrengst 1996
Nederlandse kotters b)	577	617
Buitenlandse schepen c)	235	200
Totaal	812	817

a) Haring van Nederlandse kotters wordt verondersteld via de afslag te zijn aangevoerd;

b) Exclusief overige opbrengsten; c) Raming.

Bron: Produktschap Vis, LEI-DLO.

1.4 Invoer en uitvoer

In 1997 steeg de totale invoer afhankelijk van hoeveelheid en waarde met 2 tot 3%. Binnen de invoer steeg het aandeel uit de Economische Unie. Het aandeel uit overig Europa en de overige continenten gaf een daling te zien. Van de uitvoer steeg de hoeveelheid met 11%. De waarde stijging bleef achter en kwam uit op 2%. Oorzaak hiervoor de fors gedaalde uitvoer van duurzame producten van platvis en naar waarde gemeten van garnalen tegenover een stijging van met name goedkopere pelagische vis. Inherent hieraan nam de uitvoer naar landen van de Economische Unie fors af en steeg de uitvoer naar de overige landen. Met name naar Afrikaanse en Aziatische landen.

Tabel 1.6 Invoer en uitvoer van visproducten (x miljoen gulden) a) b) c)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Invoer:							
- totaal	1.435	1.380	1.351	1.436	1.521	1.592	1.630
waarvan uit							
- EU	892	883	649	732	743	753	825
- overig Europa	197	241	289	266	282	275	259
- overige Wereld	346	256	413	438	496	564	546
Uitvoer:							
- totaal	2.462	2.400	2.338	2.388	2.363	2.355	2.405
waarvan naar							
- EU	1.961	1.881	1.799	1.858	1.838	1.916	1.824
- overig Europa	194	175	187	209	179	98	125
- overige Wereld	307	344	352	321	346	341	456

a) Als gevolg van de vrijmaking van de EU-binnengrenzen is de statistiek gewijzigd. Daardoor zijn de cijfers vanaf 1993, met name voor de EU, niet geheel vergelijkbaar met die van voorgaande jaren; b) EU vanaf 1996 inclusief Zweden, Finland en Oostenrijk; c) Zie ook bijlagen 2 tot en met 5.

Bron: CBS; LEI-DLO.

2. BEDRIJFSRESULTATEN KOTTERVISSERIJ

2.1 De vloot

De omvang van de kottervloot is verder gedaald van 437 tot 416 kotters (zie tabel 2.1). Deze daling komt bijna geheel voor rekening van de Noordelijke vloot. De kottervloot wordt gemiddeld steeds ouder. Het percentage kotters jonger dan tien jaar is gedaald van 43% in 1990 naar 29% dit jaar.

Tabel 2.1 Aantal vaartuigen in de kottervisserij naar regio, leeftijd en motorvermogen (per 31 december)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 a)
Regio							
- Noord	358	354	356	351	338	323	303
- Zuid	133	118	118	113	114	114	113
Totaal	491	472	474	464	452	437	416
Leeftijd							
0 - 10 jaar	201	189	178	167	149	132	121
11 - 20 jaar	100	101	108	114	120	125	128
meer dan 20 jaar	190	182	188	183	183	180	167
Totaal	491	472	474	464	452	437	416
Motorvermogen (pk)							
1 - 100	4	1	1	0	0	0	0
101 - 150	23	21	19	19	17	17	13
151 - 200	53	51	46	44	36	34	29
201 - 260	53	50	54	56	54	47	45
261 - 300	118	120	124	128	132	136	143
301 - 400	2	2	2	1	2	4	5
401 - 600	19	17	17	13	10	11	8
601 - 800	12	11	10	4	5	5	4
801 - 1.100	7	7	6	6	6	5	4
1.101 - 1.300	23	20	15	11	10	7	4
1.301 - 1.500	30	24	22	15	10	7	5
1.501 - 2.000	70	72	84	96	101	97	90
2.001 -	77	76	74	71	69	67	66
Totaal	491	472	474	464	452	437	416
Gemiddeld motorvermogen (pk)	1.015	1.031	1.046	1.058	1.076	1.069	1.065

a) Voorlopige cijfers.

Bron: Directie Visserij; Scheepvaart-Inspectie; LEI-DLO.

In de meeste pk-klassen daalde het aantal kotters, behalve in de klasse 260 t/m 300 pk.

2.2 Resultaten van de kottersector

De totale besomming van de kottervloot daalde aanzienlijk tot het laagste niveau van de afgelopen tien jaar (zie tabel 2.2). Met name de tong-en garnalenbesommingen vielen terug.

De technische kosten (alle kosten exclusief loonbestanddelen) namen af met 8 miljoen als gevolg van lagere afschrijvings- en rentelasten.

Tabel 2.2 Kottervisserij - sectorresultaten (x miljoen gulden)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 a)
Besomming b)	744	652	616	625	629	608	569
Af: technische kosten c)	457	422	433	439	436	415	407
Arbeidsopbrengst	287	231	183	186	193	193	162
waarvan:							
- deel/sociale lasten	236	202	183	187	191	184	164
- nettoresultaat	50	29	0	-1	2	9	-2
In guldens van 1997:							
Besomming b)	850	728	671	662	655	620	569
Af: technische kosten c)	522	471	472	465	454	423	407
Arbeidsopbrengst	327	258	199	197	201	197	162
waarvan:							
- deel/sociale lasten	270	226	199	198	199	188	164
- nettoresultaat	58	32	0	-1	2	9	-2

a) Voorlopige cijfers; b) Inclusief diverse opbrengsten; c) Alle kosten, exclusief deel, sociale lasten, proviand, graailoon en vakantiegeld.

De totale arbeidsopbrengst van de kottervisserij - besomming minus technische kosten - daalde al met al met 21 miljoen gulden. Het totale nettoresultaat van de kotters is nu 2 miljoen gulden negatief. Als we kijken naar het resultaat van individuele schepen, dan blijkt dat bijna de helft van de kotters een negatief resultaat boekte.

De inkrimping van de kottervloot heeft geleid tot een daling van de werkgelegenheid tot 1.922 opvarenden in 1997 (zie tabel 2.3). Het oliegebruik bleef gelijk.

Tabel 2.3 Kottervisserij - enkele kengetallen (jaargemiddelde respectievelijk -totalen)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 a)
Aantal schepen	512	482	473	469	458	444	426
Motorvermogen (1.000 pk)	521	492	491	493	489	477	455
Aantal opvarenden	2.292	2.195	2.184	2.159	2.108	2.037	1.922
Olieverbruik (mln.)	305	323	353	369	368	332	331

a) Voorlopige cijfers.

2.3 Resultaten per pk-groep

De noordelijke garnalenkotters (tot 260 pk) zagen hun besomming fors verslechteren door tegenvallende vangsten in de kustwateren. Daarentegen wisten de Eurokotters (260-300 pk) hun besomming redelijk op peil te houden.

Datzelfde gold voor de grote boomkorkotters met uitzondering van de zuidelijk pk-groep 1.501-2.000 pk die gemiddeld 10% minder besomden.

Het gemiddelde nettoresultaat volgde in grote lijnen de ontwikkeling van de besomming. In de belangrijke groep 1.501-2.000 pk wisten de noordelijke kotters hun resultaat iets te verbeteren. De zuidelijke kotters in deze groep echter haalden gemiddeld een fors slechter nettoresultaat. Hetzelfde beeld doet zich voor bij de grote boomkorkotters (meer dan 2.000 pk). Ook hier een kleine verbetering bij de noordelijke kotters terwijl de zuidelijke kotters juist iets minder winst maakten.

Overigens zijn de resultaten van de grote kotters uit zuidelijke havens gemiddeld nog steeds iets beter dan die van de noordelijke kotters. Een nadere beschouwing van de spreiding van de resultaten leert dat bijna driekwart van de zuidelijke kotters een positief nettoresultaat boekte tegen ruim de helft van de noordelijke kotters. Bijna alle (93%) zuidelijke kotters met minder dan 1.100 pk haalden een positief resultaat terwijl in dezelfde pk-groep 61% van de noordelijke kotters in de rode cijfers belandde. In de groep tot 260 pk haalde bijna alle kotters (93%) een negatief nettoresultaat in 1997, het jaar daarvoor was dat nog minder dan 40%.

Tabel 2.5 geeft een indruk van het relatieve belang van de verschillende pk-groepen in de totale inzet en het financieel resultaat van de kottervisserij. De verhoudingen bleven in grote lijnen gelijk aan die in 1996. De groep 2.000 en meer pk wist haar aandeel in de arbeidsopbrengst wederom te vergroten.

Het aandeel van de grote kotters (boven 1.500 pk) in de besomming is structureel lager dan het aandeel in pk-dagen. Er is dus sprake van een afnemende meeropbrengst naarmate het schip groter wordt. Wel is het aandeel van de grote kotters (meer dan 1.500 pk) in de Nederlandse visserij sterk toegenomen. Het aandeel van deze groep in het motorvermogen is sinds 1990 gestegen van 63% naar 81%.

Tabel 2.4 Gemiddelde bedrijfsresultaten per vaartuig in de kottervisserij (x 1.000 gulden)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 a)
A. NOORD							
- 101-150 pk							
. brutobesomming	215	224	153	195	181	243	159
. nettoresultaat	-17	11	-28	-16	-15	13	-17
. loonkosten volw. opvarende	54	59	41	54	49	61	38
- 151-200 pk							
. brutobesomming	257	222	208	199	266	291	192
. nettoresultaat	5	3	-9	8	36	28	-33
. loonkosten volw. opvarende	54	55	47	50	56	60	39
- 201-260 pk							
. brutobesomming	345	346	332	373	351	388	231
. nettoresultaat	-23	-19	-33	-16	-12	-1	-83
. loonkosten volw. opvarende	62	63	61	67	61	65	45
- 261-300 pk							
. brutobesomming	893	776	754	680	748	705	678
. nettoresultaat	76	28	-11	-49	8	-17	-8
. loonkosten volw. opvarende	96	80	76	76	87	74	74
- 401-600 pk							
. brutobesomming	1.064	809	772	812	917	954	995
. nettoresultaat	138	8	-29	-46	-3	32	75
. loonkosten volw. opvarende	111	82	76	76	91	86	103
- 601-800 pk							
. brutobesomming	1.062	1.012	859	779	860	867	946
. nettoresultaat	32	61	-34	-56	6	35	103
. loonkosten volw. opvarende	81	79	61	63	66	58	76
- 801-1.100 pk							
. brutobesomming	-	-	1.019	1.029	1.137	-	-
. nettoresultaat	-	-	-119	-191	-93	-	-
. loonkosten volw. opvarende	-	-	56	62	65	-	-
- 1.101-1.300 pk							
. brutobesomming	2.296	2.055	1.715	1.477	1.299	1.191	-
. nettoresultaat	367	264	63	40	-28	-80	-
. loonkosten volw. opvarende	121	102	83	73	73	63	-
- 1.301-1.500 pk							
. brutobesomming	2.516	2.025	1.957	1.847	1.887	-	-
. nettoresultaat	508	152	72	62	155	-	-
. loonkosten volw. opvarende	125	100	94	94	100	-	-
- 1.501-2.000 pk							
. brutobesomming	2.989	2.592	2.367	2.523	2.538	2.568	2.689
. nettoresultaat	383	208	-75	-70	-105	30	36
. loonkosten volw. opvarende	133	109	97	101	103	98	102
- 2.001- pk							
. brutobesomming	3.183	3.196	3.085	2.946	2.789	2.671	2.747
. nettoresultaat	21	76	25	-20	-98	-40	-19
. loonkosten volw. opvarende	138	125	109	106	107	101	98

a) Voorlopige cijfers.

Tabel 2.4 (vervolg)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 a)
B. ZUID							
- 201-260 pk							
. brutobesomming	187	184	197	-	-	244	271
. nettoresultaat	-53	-53	-41	-	-	-36	-12
. loonkosten volw. opvarende	34	36	39	-	-	31	44
- 261-300 pk							
. brutobesomming	725	717	756	737	851	763	712
. nettoresultaat	-34	-42	-8	-13	43	-16	-16
. loonkosten volw. opvarende	68	71	70	70	87	73	74
- 1.101-1.300 pk							
. brutobesomming	2.037	1.667	1.322	-	-	-	-
. nettoresultaat	387	200	79	-	-	-	-
. loonkosten volw. opvarende	109	91	69	-	-	-	-
- 1.301-1.500 pk							
. brutobesomming	2.419	2.407	1.896	2.203	2.428	2.487	-
. nettoresultaat	278	361	102	162	217	196	-
. loonkosten volw. opvarende	137	140	110	134	130	135	-
- 1.501-2.000 pk							
. brutobesomming	-	2.858	2.622	2.952	2.852	2.851	2.584
. nettoresultaat	-	152	18	109	97	164	-89
. loonkosten volw. opvarende	-	125	116	127	124	125	115
- 2.001- pk							
. brutobesomming	3.281	3.019	3.196	3.191	3.365	3.279	3.199
. nettoresultaat	224	46	202	281	329	225	183
. loonkosten volw. opvarende	143	113	117	119	125	123	123

a) Voorlopige cijfers.

Tabel 2.5 Procentuele verdeling van enkele kengetallen in 1990, 1996 en 1997 a) naar pk-groepen

Pk-groep	Vaartuigen			Motorvermogen			Mensjaar		
	1990	1996	1997	1990	1996	1997	1990	1996	1997
1 - 200	16	12	11	3	2	2	7	5	5
201 - 300	30	42	43	8	11	12	21	28	29
301 - 600	6	3	3	3	1	1	6	2	3
601 - 1.100	7	2	2	6	2	2	8	2	2
1.101 - 1.500	13	4	3	18	5	3	18	5	3
1.501 - 2.000	13	22	22	24	39	40	19	34	34
2.001 -	15	16	16	39	40	41	22	23	25
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 2.5 (vervolg)

B. Inzet en resultaat

Pk-groep	Besomming			Technische kosten			Arbeidsopbrengst		
	1990	1996	1997	1990	1996	1997	1990	1996	1997
1 - 200	3	2	2	3	2	1	4	3	1
201 - 300	13	18	18	12	17	17	14	19	19
301 - 600	4	2	2	3	2	2	5	2	3
601 - 1.100	6	2	1	5	2	2	7	1	1
1.101 - 1.500	20	5	5	17	4	3	24	6	4
1.501 - 2.000	24	40	41	25	41	42	23	40	40
2.001 -	32	31	32	35	32	33	24	28	32
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100

a) Voorlopige cijfers.

2.4 Resultaten per tak van visserij

De inzet van de kottervisserij, gemeten in pk-dagen, is het afgelopen jaar licht gestegen. In de boomkor- en garnalenvisserij bleef de totale inzet gelijk terwijl de bordentrawlinzet meer dan verdubbelde. Het gemiddeld aantal dagen op zee steeg van 169 naar 180 dagen.

Met name de inzet van de boomkorkotters boven 1.100 pk daalde flink terwijl de inzet van de Euro-kotters (300 pk) gelijk bleef.

De besomming van de boomkorvisserij is fors gedaald tot 466 miljoen gulden (zie tabel 2.7). De vissers profiteerden weliswaar van een hogere prijs voor tong (plus 32%) maar dit kon de lagere aanvoer slechts gedeeltelijk compenseren. In de garnalenvisserij was ook sprake van een daling van de besomming, mede als gevolg van de lagere garnalenprijs. De garnalenbesomming in de groep tot 200 pk halveerde bijna.

In de boomkorvisserij daalde de gemiddelde arbeidsopbrengst per mensjaar met bijna 10%. In de garnalenvisserij viel ook een inkomensdaling te noteren. Al met al was de gemiddelde arbeidsopbrengst per mensjaar in de totale kottervisserij 84.000 gulden, een daling van 11.000 ten opzichte van 1996.

Het aantal pk's per mensjaar is wederom licht gestegen. Daarentegen daalden de gemiddelde afschrijvings- en rentekosten. De reële arbeidsopbrengst per opvarende ligt nu op een lager niveau dan in 1970.

Tabel 2.6 Inzet van de kottervisserij naar pk-groep en tak van visserij (x 10.000 pk-dagen)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 a)
1-200 pk							
- boomkor	1	1	0	-	-	-	-
- bordentrawl	-	-	0	-	-	-	-
- rondvisspan	0	0	-	-	-	-	-
- garnalen	14	12	12	10	10	9	9
- diversen	0	-	-	-	-	-	-
- totaal	16	13	12	10	10	9	9
201-300 pk							
- boomkor	26	25	29	32	26	25	20
- bordentrawl	1	4	2	1	1	1	4
- rondvisspan	4	6	3	1	3	2	1
- garnalen	29	30	35	38	43	43	44
- diversen	1	1	1	1	2	3	5
- totaal	61	65	69	73	75	74	74
301-600 pk							
- boomkor	4	1	0	1	0	-	0
- bordentrawl	-	1	1	0	-	0	-
- rondvisspan	12	11	12	9	8	8	8
- haringspan	-	-	0	-	-	-	-
- diversen	2	2	1	2	2	2	2
- totaal	18	15	15	12	10	10	10
601-1.100 pk							
- boomkor	9	6	8	7	7	8	-
- bordentrawl	1	1	-	1	1	1	4
- rondvisspan	16	15	14	9	6	4	6
- haringspan	4	1	-	1	2	-	-
- diversen	-	-	-	-	-	-	3
- totaal	30	23	22	18	15	13	13
1.101-1.500 pk							
- boomkor	118	104	90	73	47	30	18
- bordentrawl	-	0	1	-	-	3	3
- rondvisspan	-	1	0	-	2	3	3
- haringspan	6	4	3	5	6	4	2
- diversen	-	-	1	2	3	-	-
- totaal	124	109	96	80	57	39	26
1.501- pk							
- boomkor	527	574	642	701	732	658	681
- haringspan	12	7	8	8	5	2	7
- totaal	539	582	649	709	737	660	688
Alle schepen							
- boomkor	685	711	769	814	812	721	720
- bordentrawl	2	7	4	2	2	5	12
- rondvisspan	33	33	29	18	18	17	16
- haringspan	22	13	11	14	12	6	9
- garnalen	43	42	46	48	53	52	52
- diversen	3	2	3	6	6	4	10
- totaal	788	808	863	902	907	806	819

- = In betreffende groep niet waargenomen; 0 = Minder dan 50.000 pk-dagen.

a) Voorlopige cijfers.

Tabel 2.7 *Besomming kottervisserij naar pk-groep en tak van visserij (x miljoen gulden)*

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 a)
1-200 pk							
- boomkor	1	1	0	-	-	-	-
- bordentrawl	-	-	0	-	-	-	-
- rondvisspan	0	0	-	-	-	-	-
- garnalen	16	15	12	12	13	13	8
- diversen	0	-	-	-	-	0	0
- totaal	18	16	12	12	13	13	8
201-300 pk							
- boomkor	69	50	57	59	47	47	37
- bordentrawl	2	6	3	1	2	2	6
- rondvisspan	6	8	4	1	5	3	2
- garnalen	28	33	38	39	58	55	49
- diversen	3	3	1	2	3	4	8
- totaal	107	100	103	103	115	111	102
301-600 pk							
- boomkor	7	1	0	2	0	-	1
- bordentrawl	-	1	1	0	-	1	-
- rondvisspan	12	12	11	7	8	8	8
- haringspan	-	-	0	-	-	-	-
- diversen	6	2	2	3	3	3	3
- totaal	25	16	14	12	11	11	12
601-1.100 pk							
- boomkor	11	5	5	5	5	6	0
- bordentrawl	1	1	-	1	1	1	2
- rondvisspan	11	10	10	5	4	3	4
- haringspan	4	1	-	1	1	-	-
- diversen	-	-	-	-	-	-	2
- totaal	26	18	15	11	10	10	8
1.101-1.500 pk							
- boomkor	128	90	63	47	30	24	14
- bordentrawl	-	0	1	-	-	1	2
- rondvisspan	-	0	0	-	1	1	2
- haringspan	7	4	5	4	5	4	2
- diversen	-	-	1	1	1	-	-
- totaal	135	95	69	52	38	30	20
1.501- pk							
- boomkor	426	402	398	429	440	431	414
- haringspan	7	5	5	5	3	2	6
- totaal	434	407	403	434	443	433	420
Alle schepen							
- boomkor	641	550	524	542	521	509	466
- bordentrawl	3	8	4	2	3	3	10
- rondvisspan	29	30	25	13	17	15	15
- haringspan	18	11	10	10	10	6	8
- garnalen	44	48	50	51	71	68	56
- diversen	9	5	4	7	7	7	13
- totaal	744	652	616	625	629	608	569

- = In desbetreffende groep niet waargenomen; 0 = Minder dan 500.000 gulden.

a) Voorlopige cijfers.

Tabel 2.8 Gemiddelde arbeidsopbrengst per mensjaar in de kottervisserij naar tak van visserij (x 1.000 gulden) a) b)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 c)
1-200 pk							
- boomkor	0	0	0	0	-	-	-
- bordentrawl	-	-	0	-	-	-	-
- rondvisspan	0	0	-	-	-	-	-
- garnalen	42	50	32	45	58	63	23
- diversen	0	-	-	-	-	0	0
- totaal	42	48	32	45	58	64	24
201-300 pk							
- boomkor	127	78	81	74	72	82	73
- bordentrawl	0	41	0	0	0	0	0
- rondvisspan	76	74	0	0	0	0	0
- garnalen	21	53	43	41	82	56	39
- diversen	0	0	0	0	0	0	0
- totaal	79	67	63	58	77	66	56
301-600 pk							
- boomkor	158	68	0	96	0	-	99
- bordentrawl	-	22	-5	0	-	0	0
- rondvisspan	85	84	61	41	67	71	87
- haringspan	-	-	0	-	-	-	-
- diversen	457	94	111	111	133	0	285
- totaal	134	78	64	59	82	93	114
601-1.100 pk							
- boomkor	129	73	5	25	29	22	60
- bordentrawl	0	98	-	0	0	0	-
- rondvisspan	43	76	66	37	65	65	93
- haringspan	92	0	-	0	0	-	-
- totaal	77	81	43	35	51	34	37
1.101-1.500 pk							
- boomkor	180	138	92	95	104	139	97
- bordentrawl	-	0	0	-	-	0	0
- rondvisspan	-	0	0	-	0	0	91
- haringspan	165	0	0	0	178	155	142
- diversen	-	-	0	0	113	-	-
- totaal	180	138	98	100	109	120	98
1.501- pk							
- boomkor	149	126	2	104	101	112	102
- haringspan	0	0	0	0	0	0	0
- totaal	148	127	102	105	102	113	103
Alle schepen							
- boomkor	151	120	90	97	96	107	98
- bordentrawl	30	46	30	54	67	5	45
- rondvisspan	65	74	62	38	64	63	89
- haringspan	113	183	230	180	177	169	168
- garnalen	29	52	39	42	76	57	35
- diversen	256	151	135	110	92	110	106
- totaal	125	105	84	86	92	95	84

a) Arbeidsopbrengst = nettoresultaat + deel (inclusief proviand) + sociale voorzieningen + graai-loon/vakantiegeld; b) 0 = minder dan 5% van het totale aantal mensjaren in de betrokken pk-groep; - = tak van visserij is niet waargenomen; c) Voorlopige cijfers.

Tabel 2.9 Kengetallen per mensjaar in de kottervisserij over 1970-1997 (guldens van 1997, x 1.000)

Jaar	Mens- jaren	Pk	Besom- ming	Afschr./ rente	Over. kosten	Arb. opbr.	Waarvan:	
							deel/ soc.l.	netto- result.
1970	2.732	83	200	40	66	90	81	9
1971	2.597	90	224	42	77	101	87	14
1972	2.590	97	238	40	78	116	94	22
1973	2.664	108	263	48	95	115	101	14
1974	2.694	125	239	66	110	58	81	-23
1975	2.511	146	247	64	113	66	83	-17
1976	2.290	155	262	61	121	75	87	-12
1977	2.106	153	271	54	121	91	90	1
1978	2.133	154	293	46	116	125	101	24
1979	2.186	153	311	49	136	121	102	19
1980	2.314	157	288	46	152	85	89	-4
1981	2.522	162	294	50	157	81	86	-5
1982	2.544	174	301	58	178	59	82	-23
1983	2.780	171	297	58	167	67	83	-15
1984	2.929	175	298	56	170	66	80	-15
1985	2.990	179	327	56	175	90	90	0
1986	2.970	181	316	67	128	115	103	11
1987	3.036	184	303	72	127	98	99	-1
1988	2.825	208	283	74	127	76	92	-16
1989	2.641	222	304	84	139	76	94	-19
1990	2.486	225	330	81	143	100	103	-3
1991	2.292	227	371	79	145	140	116	25
1992	2.195	224	332	68	142	115	101	14
1993	2.184	225	307	69	143	90	90	-0
1994	2.159	229	306	70	141	89	90	-1
1995	2.108	232	311	72	140	94	93	1
1996	2.032	235	304	68	137	94	91	3
1997 a)	1.922	237	296	65	147	84	85	-1

a) Voorlopige cijfers.

3. FINANCIËLE POSITIE KOTTERVISSERIJ

3.1 Aantal bedrijven

Het aantal bedrijven is in 1997 verder teruggelopen. Deze daling trad in zijn geheel op bij de bedrijven met 1 schip (zie tabel 3.1) terwijl het aantal bedrijven met meer schepen (rederijen) daarentegen gelijk bleef.

Een rederij exploiteert gemiddeld ruim twee schepen. Ongeveer de helft van het totale motorvermogen van de kottervloot is in exploitatie bij deze bedrijven. Bijna 30% van de rederijen werkt vanuit zuidelijke havens. Overigens hebben onderstaande cijfers alleen betrekking op de Nederlandse kottervloot. Daarnaast zijn er met name op Urk een aantal rederijen met onder buitenlandse vlag varende kotters.

Tabel 3.1 Aantal bedrijven in de kottervisserij

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Aantal bedrijven per ultimo a)	414	392	396	389	377	361	341
waarvan:							
- met meer schepen	64	66	64	62	59	55	55
- met 1 schip t/m 300 pk	225	212	213	220	210	202	194
- met 1 schip 301-1.100 pk	29	26	26	18	17	18	15
- met 1 schip boven 1.100 pk	85	81	88	89	91	86	77

a) Er zijn per ultimo veelal enkele bedrijven zonder schip (nieuw schip in aanbouw en dergelijke); daarom is het totaal van de uitsplitsing niet altijd gelijk aan het totaal aantal bedrijven.

3.2 Financiering

Voor de kottervisserij als geheel kwam het eigen vermogen begin 1997 uit op ongeveer 41% van het totaal vermogen. Dit is een lichte stijging in vergelijking met vorig jaar toen de solvabiliteit nog op 39% lag. Het totaal vreemd vermogen op lange termijn is vrijwel gelijk gebleven op een niveau van ruim 470 miljoen gulden per ultimo 1997. Het gemiddeld bedrijf heeft iets meer vreemd vermogen op lange termijn dan eind 1996.

Het totaal aan investeringen in nieuwe schepen en motoren bedroeg 29 miljoen gulden en lag daarmee op hetzelfde lage niveau als vorig jaar (tabel 3.2). Er kwamen 5 nieuwe schepen in de vaart. Daarvan waren 2 schepen uitgerust met een motor van rond de 300 pk en 1 schip met een motor van 2.000 pk. Er vonden 21 hermotorisering plaats.

De hoogte van het vreemd vermogen wordt behalve door investeringen in nieuwe schepen en motoren ook in sterke mate beïnvloed door investeringen in vangstrechten. Hiermee was in het begin van de jaren negentig naar schatting jaarlijks rond de 50 miljoen gulden gemoeid, de laatste jaren echter aanzienlijk minder.

Tabel 3.2 Overzicht van investeringen en vreemd vermogen in de kottervisserij

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 a)
Investering in mln. gld. b)	31	66	84	63	54	31	29
Totaal vreemd vermogen op lange termijn per ult. in mln. gld.	440	417	541	552	502	476	472
Gemiddeld vreemd vermogen op lange termijn per bedrijf in duizend gulden	1.063	1.064	1.367	1.419	1.332	1.319	1.384

a) Voorlopige cijfers; b) Bruto-investeringen, zonder aftrek van WIR-premie, exclusief elektronische apparatuur en dekwerktuigen; peildatum: jaar van in de vaart brengen.

3.3 Liquiditeitsontwikkeling per pk-groep

De gemiddelde liquiditeitspositie van de bedrijven met 1 schip is verslechterd ten opzichte van vorig jaar. Bedrijven met meerdere schepen zagen hun liquiditeitspositie fors verslechteren. De gemiddelde solvabiliteit van de bedrijven bleef vrijwel gelijk. Door de iets lagere rentestand waren de rentelasten iets minder dan in 1996.

Hieronder wordt verder ingegaan op de resultaten per groep.

Bij de kleinere bedrijven met 1 schip (minder dan 300 pk) was de brutokasstroom lager dan vorig jaar. De aflossingen en rente bleven vrijwel gelijk zodat ook de nettokasstroom lager was dan in 1996. De vermogenspositie van deze bedrijven is in doorsnee gunstig met een (ongewijzigd) solvabiliteitspercentage van 65%.

Van de bedrijven met een schip in de klasse 301-1.100 pk verslechterde de liquiditeitspositie enigszins. De nettokasstroom ging van 25 duizend gulden negatief in 1996 naar 49 duizend gulden negatief in 1997. De solvabiliteit van de bedrijven in deze pk-klasse is ook verslechterd en komt uit op 26%.

Bij de bedrijven met één schip groter dan 1.100 pk is de liquiditeitspositie ook verslechterd. Dit is vooral te wijten aan een lagere brutokasstroom. Het gemiddeld vreemd vermogen op lange termijn daalde van bijna 2 miljoen naar 1,7 miljoen. De solvabiliteit steeg mede daardoor behoorlijk naar 36%. Het aantal bedrijven in deze klasse is overigens gedaald mede als gevolg van saneringen van kotters. Waarschijnlijk zijn het juist de bedrijven met een slechte vermogenspositie (solvabiliteit) die zijn afgehaakt.

Bij de bedrijven met meer dan één schip verslechterde de liquiditeitspositie fors. In 1996 had een gemiddeld bedrijf nog een positieve nettokasstroom van meer dan 300.000 gulden, dit jaar is dat gedaald tot bijna nul.

De gemiddelde brutokasstroom in 1997 was meer dan 15% lager dan in 1996 terwijl de aflossingen juist toenamen. De solvabiliteit bleef stabiel op een niveau van 35%.

Tabel 3.3 Gemiddeld vreemd vermogen en nettokasstroom per bedrijf in 1997 a) met tussen haakjes de waarden voor 1996 (x 1000 gulden)

	Bedrijven met één schip			Bedrijven met meer schepen
	t/m 300 pk	301- 1.100 pk	boven 1.100 pk	
Vreemd vermogen op lange termijn per 1-1-1997	248 (243)	695 (734)	1.706 (1.946)	4.807 (4.457)
Brutokasstroom in 1997	68 (92)	154 (158)	616 (687)	1.047 (1.233)
- aflossing b)	36 (34)	163 (138)	278 (300)	748 (648)
- rente b)	14 (14)	40 (45)	92 (113)	276 (271)
Nettokasstroom in 1997	18 (44)	-49 (-25)	246 (274)	23(314)

a) Voorlopige cijfers; b) Rentepercentage (gemiddelde rente voor hypotheeklen onroerend goed) 5,8%.

3.4 Nettokasstroom van de sector als geheel

De nettokasstroom uit exploitatie van de sector als geheel halveerde in 1997 ten opzichte van vorig jaar. Belangrijkste reden daarvoor is de lagere brutokasstroom.

Tabel 3.4 Nettoresultaat, bruto- en nettokasstroom voor de kottervisserij als geheel (x miljoen gulden)

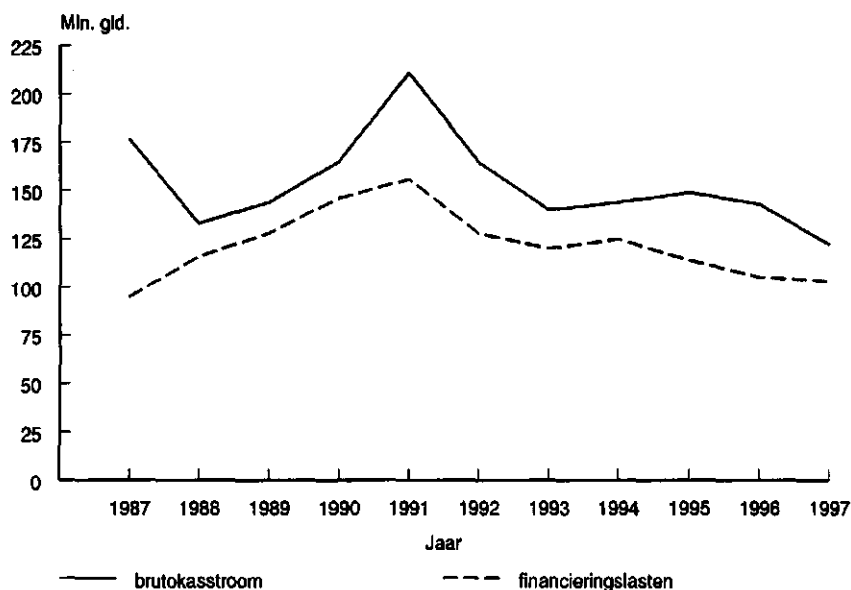
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 a)
Nettoresultaat	50	29	0	-1	2	9	-2
+ afschrijving	106	94	98	101	100	95	92
+ berekende rente tot. verm.	55	42	42	44	47	39	32
= Brutokasstroom	211	165	140	144	149	143	122
- aflossingen b)	109	92	91	92	82	75	76
- betaalde rente b)	47	36	29	33	32	30	27
= nettokasstroom uit exploitatie	55	37	20	19	35	38	19

a) Voorlopige cijfers; b) Rentepercentage in de betreffende jaren respectievelijk 9,6 - 8,9 - 7,5 - 6,2 - 7,2, 6,2% en 5,8%. Ramingen t/m 1993 op basis van een looptijd van het vreemd vermogen van 10 jaar (nieuw schip) of 8 jaar (tweedehands gekocht schip). Ramingen 1994, 1995, 1996 en 1997 op basis van werkelijke aflossingen.

In tabel 3.4 is toegerekend naar de nettokasstroom van de sector als geheel. Daarvoor is de brutokasstroom verminderd met de financieringslasten (betaalde aflossingen en rente). Deze financieringslasten, met name de rente, lagen in 1997 op een lager niveau dan de brutokasstroom. Hierdoor is de nettokasstroom van de kottervloot hoger dan het bedrijfseconomische nettoresultaat.

Voor een gemiddeld kotterbedrijf kwam de nettokasstroom uit exploitatie, na betaling van aflossing en rente, uit op ongeveer 56.000 gulden positief. Dit is een forse achteruitgang in vergelijking met 1996.

De op- en neergang van de nettokasstroom is nog eens in beeld gebracht in figuur 3.1. De nettokasstroom uit exploitatie is na 1986 vrijwel steeds positief geweest. Dit in tegenstelling tot het begin van de jaren tachtig toen er sprake was van een negatieve nettokasstroom. De financieringslasten vertonen al enige jaren een dalende tendens onder invloed van de lage rentestand en de geringe investeringslust.

Figuur 3.1 Brutokasstroom en financieringslasten voor de sector als geheel

4. BEDRIJFSRESULTATEN MOSSELCULTUUR

4.1 Aantal bedrijven en vloot

Het aantal actieve bedrijven is licht gestegen. Het aandeel van de grootste bedrijven in de totale aanvoer schommelt al enige jaren rond de 50% (zie tabel 4.1). Geen van de bedrijven in deze groep haalt overigens een aandeel van meer dan 7%.

Tabel 4.1 Aantal bedrijven in de mosselcultuur naar grootte (per 31 december) en aandeel in aanvoer van de groep grootste bedrijven

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 a)
Grootteklassen b)							
- kleinste	5	4	6	7	6	7	9
- kleine	7	8	12	8	8	6	5
- middelgrote	28	26	25	22	22	18	19
- grote	16	14	11	16	12	17	17
- grootste	17	18	16	15	16	16	16
Totaal	73	70	70	68	64	64	66
Aandeel grootste bedrijven in de aanvoer (%)	43	52	51	39	56	46	49

a) Voorlopige cijfers; b) Ingedeeld volgens aandeel in de totale productiecapaciteit; grenzen respectievelijk 0,5 - 0,8 - 1,3 en 1,8% van die capaciteit.

Bron: Produktschap Vis; LEI-DLO.

De bruto-investeringen in de mosselsector stegen tot 17 miljoen gulden. Behalve in nieuwe schepen en motoren werd er ook veel geïnvesteerd in spoelinstallaties aan boord.

Het aantal schepen in de mosselcultuur is al enige jaren vrij stabiel en bedraagt nu 75 schepen. Het gemiddelde motorvermogen nam wederom toe. De laatste 10 jaren is het motorvermogen aan boord van de mosselkotters voortdurend gestegen van 350 pk in 1986 tot 579 pk in 1997.

Factoren als het motorvermogen en de vlootomvang hebben vermoedelijk slechts weinig invloed op de totale productie. Het bestand aan beschikbare percelen en de beschikbare hoeveelheid mosselzaad zijn hiervoor van groter belang. De afgelopen seizoenen was er een redelijke hoeveelheid mosselzaad

en halfwasmosselele beschikbaar. Verder lijkt het kweekrendement van het door de kwekers opgeveste mosselzaad te zijn toegenomen.

Tabel 4.2 Aantal schepen in de mosselcultuur naar leeftijd en motorvermogen (per 31 december)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 a)
Ouderdom:							
0 - 10 jaar	27	26	27	23	26	28	30
11 - 20 jaar	8	8	9	14	15	16	14
meer dan 20 jaar	47	46	41	40	35	31	31
Totaal	82	80	77	77	76	75	75
Motorvermogen:							
1 - 300 pk	8	8	6	4	4	3	3
301 - 450 pk	33	31	29	26	25	20	20
451 pk en meer	41	41	42	47	47	52	52
Totaal	82	80	77	77	76	75	75
Totaal motorvermogen (x 1.000 pk)	39,0	38,5	38	39	39,6	41,9	43,4
Gemiddeld motorvermogen per schip (pk)	476	481	493	506	520	559	579

a) Voorlopige cijfers.

Bron: Produktschap Vis; Directie Visserij; LEI-DLO.

4.2 Aanvoer en opbrengst

De aanvoer van mosselen kwam in het seizoen 1997/1998 uit op 88 miljoen kilogram, een lichte daling ten opzichte van vorig seizoen. De aanvoer uit de Zeeland daalde met bijna 17%.

De totale opbrengst steeg naar 116 miljoen gulden dankzij een 16% hogere prijs. Het prijsverschil tussen Waddenzee- en Zeeuwse mosselen was dit seizoen minder groot dan vorig jaar.

Een deel van de aangevoerde mosselen wordt overigens door de Nederlandse kwekers geïmporteerd uit landen als Duitsland en Denemarken. Deze (halfwas) mosselen brengen slechts korte tijd in Nederlandse wateren door. Er werden dit jaar 37 ton mosselen opgenomen door het Mosselfonds.

Tabel 4.3   *Overzicht van aanvoer en opbrengst van consumptiemosselen a)*

	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98
Aanvoer (mln. kg)							
- uit Zeeland	33	25	39	54	52	53	44
- uit de Waddenzee	8	26	33	50	32	39	44
Totaal	41	51	72	104	84	92	88
Opbrengst (mln. gld.)							
- uit Zeeland	61	37	54	44	77	47	67
- uit de Waddenzee	23	54	38	61	49	59	51
Totaal	85	91	92	105	126	106	118
Gem. prijs (gld./100 kg)							
Zeeland	184	147	137	81	148	89	152
Waddenzee	297	205	116	121	153	151	116
Totaal	206	178	127	100	150	115	134

a) Hierin is niet begrepen de door het Mosselonds opgenomen aanvoer.
Bron: Produktschap Vis.

4.3 Bedrijfseconomisch resultaat mosselsector

Het nettoresultaat van de sector steeg als gevolg van de hogere besommingen van 43 naar bijna 60 miljoen. De kosten stegen daarbij niet of nauwelijks.

Het bedrijfseconomische resultaat is berekend op basis van informatie uit het panel mosselkwekers van LEI-DLO. Deze gegevens zijn de afgelopen jaren verzameld ten behoeve van het evaluatie-onderzoek "Beleid Kustwateren" dat gefinancierd werd door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. De resultaten in tabel 4.4 en 4.5 zijn gebaseerd op gedetailleerde boekhouddgegevens van het panel. In vorige uitgaven van Visserij in Cijfers werd nog uitgegaan van fiscale gegevens, vandaar dat de toen gepresenteerde cijfers op een aantal punten kunnen afwijken.

De loonkosten zijn geraamd op basis van normatieve lonen per werknemer. Er stonden niet voldoende gegevens ter beschikking om daarbij verschillen tussen de grootteklassen aan te brengen. Voor alle opvarenden, zowel eigenaren als niet-eigenaren, is dan ook hetzelfde bedrag ingecalculeerd. Zoals gebruikelijk is daar vergoeding voor leiding en toezicht niet bij inbegrepen.

Tabel 4.4 *Mosselcultuur - bedrijfseconomische resultaten (x miljoen gulden)*

	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97 a)	97/98 b)
Besomming c)	93,0	93,5	105,7	129,5	106,3	120,0
Af: technische kosten d)	54,8	48,8	40,5	47,3	49,8	50,4
Arbeidsopbrengst	38,2	44,7	65,2	82,2	56,5	69,6
Waarvan:						
- loon/sociale lasten	12,9	13,5	13,1	13,0	13,3	13,7
- nettoresultaat	25,3	31,2	52,1	69,2	43,2	55,9
In gulden van 1997						
Besomming c)	103,8	101,8	112,0	134,8	108,3	120,0
Af: technische kosten d)	61,2	53,1	42,9	49,3	50,8	50,4
Arbeidsopbrengst	42,6	48,7	69,1	85,5	57,6	69,6
Waarvan:						
- loon/sociale lasten	14,4	14,7	13,9	13,5	13,6	13,7
- nettoresultaat	28,2	34,0	55,2	72,0	44,0	55,9

a) Voorlopige cijfers; b) Raming; c) Inclusief overige opbrengsten; d) Alle kosten, exclusief loon en sociale lasten.

4.4 Bedrijfsresultaten per grootteklasse

De gemiddelde bruto-opbrengst per bedrijf steeg naar ruim 1,8 miljoen gulden. Daarbij wisten de grote bedrijven hun opbrengst te vergroten terwijl bij de kleine en middelgrote bedrijven de opbrengst ongeveer gelijk bleef. Het gemiddelde nettoresultaat daalde bij de kleine en middelgrote bedrijven. De grote bedrijven kwamen weer uit op een gemiddeld nettoresultaat van meer dan 1 miljoen.

Een berekening van de inkomenspositie van de opvarenden - nog steeds voor het merendeel ondernemers en hun familieleden - is mogelijk in de vorm van een gemiddelde arbeidsopbrengst per mensjaar. Deze arbeidsopbrengst wordt berekend door van de bruto-opbrengst alle kosten, behalve loon en sociale lasten, af te trekken. Het saldo bestaat dus uit de som van loonbestanddelen en nettoresultaat. De gemiddelde arbeidsopbrengst per opvarende is in 1997 gestegen tot 309.000 gulden.

Tabel 4.5 Gemiddelde resultaten per bedrijf in de mosselcultuur (x 1.000 gulden)

	93/94	94/95	95/96	96/97 a)	97/98 b)
Kleine bedrijven c)					
- bruto-opbrengst	553	888	835	689	680
- nettoresultaat	140	419	349	242	201
- arb. opbr. per opvarende	120	212	186	149	135
Middelgrote bedrijven c)					
- bruto-opbrengst	899	1.221	1.098	1.498	1.359
- nettoresultaat	299	622	472	768	562
- arb. opbr. per opvarende	163	281	228	336	264
Grote bedrijven c)					
- bruto-opbrengst	1.485	2.076	2.423	2.183	2.505
- nettoresultaat	466	1.134	1.402	991	1.285
- arb. opbr. per opvarende	204	412	497	370	464
Gemiddeld alle bedrijven					
- bruto-opbrengst	1.336	1.555	2.024	1.661	1.818
- nettoresultaat	445	767	1.081	675	847
- arb. opbr. per opvarende	186	278	357	251	309
- loonkosten per opvarende	50,9	51,5	53,1	54	55,7

a) Voorlopige cijfers; b) Raming; c) Ingedeeld volgens aandeel in de totale productiecapaciteit; grenzen respectievelijk 0.8 en 1.3 % van die capaciteit.

5. BUITENLANDSE HANDEL

5.1 Invoer

De Nederlandse invoer van vis en visproducten 1997 steeg in hoeveelheid en waarde slechts 2 tot 3%. De totale invoer bedroeg 385.200 ton voor ruim 1,6 miljard gulden. Hierbinnen steeg het aandeel uit EU landen en Azië en daalde het aandeel uit Amerika en overig Europa. De invoer uit Afrika gaf een licht dalende hoeveelheid doch een gestegen waarde te zien.

Voor de ingevoerde tong moest bij een vrijwel gelijkblijvende hoeveelheid gemiddeld 20% meer worden betaald. De invoer van schol onderging een geringe hoeveelheidstijging. Zowel waarde als prijsbeeld bleef voor deze vissoort gelijk. De ingevoerde hoeveelheid kabeljauw daalde licht, doch doordat de gemiddelde inkoop prijs 9% hoger uitkwam steeg de waarde. Invoer van bovenstaande vissoorten heeft nagenoeg alleen Europese landen als oorsprong. Met name enkele binnen de Economische Unie gelegen landen en een aantal niet tot de EU behorende Scandinavische landen en IJsland. Overigens betreft deze invoer grotendeels gewoon in Nederland aangevoerde vis door omgevlagde schepen.

Tabel 5.1 Nederland: Invoer naar herkomst (x miljoen gulden) a)

Herkomst	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Duitsland	259	230	200	199	211	196	215
Ver. Koninkrijk	216	231	148	165	161	184	188
Denemarken	173	195	132	156	147	136	157
België	150	137	83	103	96	96	123
Overige EU b)	94	90	86	109	128	141	142
Totaal EU	892	883	649	732	743	753	825
Voorm. Oostblok	69	93	141	137	112	110	77
Overig Europa c)	128	148	148	129	170	165	182
Totaal Europa	1.089	1.124	938	998	1.025	1.028	1.084
Overige wereld	346	256	413	438	496	564	546
Totaal	1.435	1.380	1.351	1.436	1.521	1.592	1.630
waarvan:							
- tong/schol	267	260	165	189	185	177	192
- kabeljauw	106	91	106	104	130	131	137
- pelagische vis	150	165	138	144	136	120	152
- garnalen	264	205	275	320	328	329	310
- overige	648	659	667	679	742	835	839

a) Zie ook bijlagen 2 en 4; b) Vanaf 1996 inclusief Zweden, Finland en Oostenrijk; c) Voornamelijk IJsland en Noorwegen.

Bron: CBS; LEI-DLO.

Aan pelagische vis (haring, makreel en horsmakreel) werd ruim een kwart meer ingevoerd. De gemiddelde inkoopprijs voor het totale pakket bleef gelijk. Per vissoort steeg de invoerhoeveelheid van haring met 15%, die van makreel met 30% en van horsmakreel met meer dan de helft. De waarde bleef voor haring gelijk, die voor makreel en horsmakreel stegen respectievelijk 60 en 75%. Dit resulteerde voor haring in een 13% lager prijsniveau. Voor makreel en horsmakreel steeg het prijsniveau respectievelijk 24 en 13%. Afgezien van de haringinvoer uit Denemarken en Noorwegen, waaronder hoger geprijsde maatjesharing, kwam nagenoeg de overige pelagische invoer uit Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Evenals bij de platvis grotendeels bestaande uit aanvoer in Nederland door naar laatste drie genoemde landen omgevlagde schepen.

De garnaleninvoer nam in hoeveelheid en waarde respectievelijk met 3 en 6% af. De totaal gemiddelde inkoopprijs daalde licht. De invoer uit West-Europese landen bleef vrijwel gelijk die uit enkele Oost-Europese "pelanden" nam af. Tegenover een stijging van de invoer uit Afrika en Azië stond een scherp gedaalde invoer uit Amerika. De invoer uit dit continent bedroeg nog geen 15% van die uit 1996. De fors verminderde afname uit enkele Zuid-Amerikaanse landen zoals Ecuador en Peru was hieraan debet. Overigens betrof de gestegen invoer uit Afrika naast een lichte stijging uit Nigeria grotendeels invoer uit het "peland" Marokko.

De overige invoer daalde 10% in hoeveelheid. Het prijsniveau steeg 10%. De waarde bleef vrijwel gelijk. Binnen het assortiment steeg de invoerwaarde van mosselen tegenover een waardedaling van overige schelpdieren. De invoer van zalm steeg, die van paling en overige zoetwatervis liep terug. Resterende soorten gaven in totaliteit een lagere hoeveelheid doch hoger waarde en prijsbeeld te zien.

5.2 Uitvoer

De uitvoer van vis en visproducten bedroeg in 1997 583.900 ton met een bijbehorende waarde van 2,4 miljard gulden. In vergelijking met 1996 steeg de hoeveelheid met 11% en de waarde met 2%. Tegenover een uitvoerdaling van belangrijke en duurzame soorten zoals tong, schol en garnalen (waarde) stond een uitvoerstijging van pelagische vis, schelpdieren en overige soorten.

Naar continent werd voor alle continenten behalve voor Amerika een stijging van de hoeveelheden gerealiseerd. Hierbij steeg de uitvoer naar Afrika en Azië ook wat de waarde betreft het meest. Uitvoer naar Amerika en niet EU landen van Europa stegen eveneens in waarde. Uitvoerwaarden naar landen van de Economische Unie ondergingen echter door teruggang van de uitvoer van platvis en garnalen een fikse daling.

De reeds in eerdere jaren opgetreden uitvoerdaling van tong en scholproducten manifesteerde zich ook in 1997. Ten opzichte van 1996 moest de handel voor tong een achteruitgang in hoeveelheid en waarde van respectievelijk 34 en 17% incasseren. Voor schol bedroeg dit 16 en 15%. Gemiddelde prijsstijgingen per eenheid tong en schol van respectievelijk 26 en 8% voor-

Tabel 5.2 Nederland: Uitvoer naar bestemming (x miljoengulden) a)

Bestemming	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
België	412	438	390	426	439	447	383
Duitsland	362	368	393	401	406	404	439
Italië	482	403	384	326	261	373	312
Frankrijk	298	275	274	268	285	322	323
Spanje	200	214	160	241	262	158	143
Ver. Koninkrijk	92	101	107	106	96	91	104
Overige EU b)	115	82	91	90	89	121	120
Totaal EU	1.961	1.881	1.799	1.858	1.838	1.916	1.824
Voorm. Oostblok	70	69	85	101	82	69	83
Overig Europa c)	124	106	102	108	97	29	42
Totaal Europa	2.155	2.056	1.986	2.067	2.017	2.014	1.949
Nigeria	93	118	102	72	77	91	108
Japan	55	55	64	73	85	64	96
Overige wereld	159	171	186	176	184	186	252
Totaal	2.462	2.400	2.338	2.388	2.363	2.355	2.405
waarvan:							
- tong/schol	986	845	754	720	718	677	569
- kabeljauw	71	58	78	77	64	67	98
- pelagische vis	393	415	391	380	361	357	444
- garnalen	278	303	356	406	395	430	377
- overige	734	779	759	805	825	824	917

a) Zie ook bijlagen 3 en 5; b) Vanaf 1996 inclusief Zweden, Finland en Oostenrijk; c) Voornamelijk Zweden, Zwitserland en Oostenrijk. Vanaf 1996 voornamelijk Zwitserland.
Bron: CBS, LEI-DLO.

verdere daling. Daling van de tonguitvoer kwam bijna geheel voor rekening van de uitvoer van verse tong naar Frankrijk, België, Italië en Spanje. De Verenigde Staten en Zwitserland namen daarentegen meer tong af. Bij de scholuitvoer was de daling hoofdzakelijk te wijten aan de uitvoer van gefileerd en diepgevroren product naar Italië.

De uitvoer van kabeljauw, bijna alleen op een aantal EU landen geconcentreerd, nam zowel in hoeveelheid als in waarde en prijsniveau met respectievelijk 23, 46 en 19% fors toe. Stijging betrof voornamelijk op diverse wijze geconserveerde kabeljauwfilets en gezouten kabeljauw.

Bij de uitvoer van haring, makreel en horsmakreel werd een hoeveelheid en waarde stijging gerealiseerd van respectievelijk 13 en 25%. Ruim de helft hiervan betrof diepgevroren horsmakreel. Per eenheid makreel en horsmakreel werden gemiddelde prijsstijgingen gerealiseerd. Voor makreel lagen deze op een aanzienlijk hoog niveau. Voor haring resulteerde een lichte prijsdaling. De gestegen haringuitvoer betrof grotendeels uitvoer van verduurzaamde haring naar landen van de Economische Unie. Met name Duitsland en in mindere mate België. Resterende stijgingen werden voornamelijk gerealiseerd in de haringuitvoer naar Afrika en Azië. Hierbij bestond die naar Afrika, met name naar Nigeria, bijna uitsluitend uit een waarde stijging van diepgevroren haring.

Voor makreel stond tegenover een aanzienlijke daling van diepgevroren uitvoer naar Afrika een waardevoller diepgevroren uitvoer naar met name Oost-Europa en Japan. Zoals gesteld kwam de gestegen uitvoer van pelagische soorten, zeker naar waarde, grotendeels voor rekening van de horsmakreel. Naast enkele Afrikaanse landen waarvan Nigeria, Egypte en Ivoorkust als de belangrijkste, nam ook de uitvoer van horsmakreel naar Japan en vooral naar Zuid-Korea en China toe. In tegenstelling hiervan daalde die naar Cuba daalde wederom aanzienlijk.

Ondanks een stijging van 13% in de uitgevoerde hoeveelheid garnalen daalde de uitvoerwaarde van 430 naar 377 miljoen gulden. Inherent hieraan liep het gemiddeld prijsniveau terug van f 12,03 naar f 9,33 per kilogram. Voornaamste oorzaken hiervan de naar waarde fors afgenomen uitvoer van dure gepelde garnalen naar België en tegengesteld hieraan de fors toegenomen laag geprijsde uitvoer van voor Nederlandse rekening in Marokko te pellen garnalen.

Ten slotte liet de uitvoer van het assortiment overige soorten waaronder schelp- week- en schaaldieren, zalm, paling en overige zee- en zoetwatervis (onder andere naar Zwitserland) een hoeveelheid en waarde stijging van respectievelijk 20 en ruim 10% zien. Doordat de hoeveelheid meer steeg dan de waarde ondervond het gemiddeld prijsniveau van dit pakket producten een daling van 7%.

PUBLICATIES IN 1997/98

RAPPORTEN

Davidse, W.P. e.a. (1997)

Property rights in fishing, effects on the industry and effectiveness for fishery management policy; LEI-DLO-Onderzoekverslag 159, november 1997, 329 p.

Davidse, W.P. e.a. (1997)

Return on Capital in the European fishery industry; LEI-DLO-Onderzoekverslag 158, september 1997, 126 p.

Davidse, W.P. (1997)

ITQs in the Netherlands; In: *Property rights in the fishing industry*; G. Pétursdóttir (ed.); University of Iceland Press

Hoefnagel, E. en W. Smit (1997)

Co-management and property rights in the Netherlands; In: *Property rights in the fishing industry*; G. Pétursdóttir (ed.); University of Iceland Press

Jager, J. de

De Zuid-Afrikaanse Visserij, impressies en mogelijkheden tot samenwerking, 1997

Jager, J. de

De Spaanse Visserij; enkele indrukken; Nota op verzoek van bedrijfsleven, december 1997

Salz, P. et al.

Concerted Action: Coordination of Research in Fishery Economics:

- Working Document Nr. 5: Licencing systems in five EU Member States (1997)
- Working Document Nr. 8: Multi-annual guidance programmes-review of national experiences (1997)
- Working Document Nr. 10: Economic performance of selected fleet segments in the EU, 1996/2 Report (data 1994-1996)

Salz, P., F.C. Buisman, E.W.J. Hoefnagel en J.W. de Wilde

Comparison of Mediterranean and Atlantic Fishery Management, Onderzoekverslag 155, maart 1997, 100 p.

Salz, P., F.C. Buisman, F. van Beek, R. v.d. Veen, J. Vervaele, A. Udink ten Cate en E.J. Reitsma

Visserij in 2010; NRLO-Rapport nr. 97/29, 90 p.

Smit, J.G.P en M.O. van Wijk (1997)

De Nederlandse visverwerkende industrie en groothandel; Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO); Mededeling 585

Smit, W.

Bijdrage aan de eindevaluatie van de uitvoering van de voorstellen van de stuurgroep Biesheuvel, LEI-DLO Mededeling 575, januari 1997, 103 p.

Smit, W.

Ondernemend vissen; Toekomstperspectief kottervisserij (in voorbereiding)

Smit, W.

Structuurnota zee- en kustvisserij; evaluatiebeleid kustwateren; evaluatie economische effecten op de mossel- en kokkelsector; rapport aangeboden aan het Ministerie van LNV, januari 1998

Taal, C. en J.W. de Wilde

Perspectieven IJsselmeervisserij, Sociaal-economische verkenning, LEI-DLO Mededeling 597, oktober 1997, 53 p.

Smit, J.G.P.

Impact of the Union policy of autonomous tariff quota and suspensions on EU fishing fleets and fish processing industry, Report to the European Commission (niet gepubliceerd), juli 1997

Smit, J.G.P.

An analysis of the impact of supply agreements between Producers and the Fish Processing Industry CXIV/97I(AOR/2), Report to the European Commission (niet gepubliceerd), mei 1998

CONFERENTIES

EAFE negende jaarlijkse conferentie, Quimper, 28-30 april 1997

Buisman, E. en P. Salz	-	<i>Scenario analysis: Exploring the future of fisheries</i>
Wilde, J.W. de	-	<i>Mediterranean and Atlantic fisheries management compared</i>
Wijk, M.O. van	-	<i>Fish processing in the Netherlands</i>

Euro Conference on Coastal Management research, Saint-Feliu de Guixols (Spanje), 6-10 oktober 1997

- Salz, P. - Some questions regarding coastal management research

Consensus Conference on 'Sustainable production of seafood for European consumers', Copenhagen (Denemarken), 6-7 november 1998

- Salz, P. - Sustainability and consumption. Research needs beyond fisheries economics

EAFE tiende jaarlijkse conferentie, Den Haag 1-4 april 1998

- Davidse, W.P.
Taal, C. - Fisheries Management by property rights
- Return on Capital in the European Fishery Industry
- Market Structure for fish in the Netherlands and the European Union
- Wilde, J.W. de - The IJsselmeer fishery: Management problems in a nutshell

ESSFIN Workshop, Syros Greece, mei 1998

- Hoefnagel, E.W.J. - Mediterranean cultures, fisheries and different types of co-management

IXth Meeting of Directors of Fisheries Research Institutes, Aberdeen (Engeland), 19-21 mei 1998

- Salz, P. - Economics in Fisheries Management

Workshop "Vispromotie 1999-2002, Rijswijk, 23 april 1998

- Smit, J.G.P. - Huishoudelijke bestedingen visproducten

OVERIGE ARTIKELLEN, PRESENTATIES EN DOCUMENTEN

- Davidse, W.P. - Hoe rendabel zijn Nederlandse kotters in vergelijking met buitenlandse schepen?; Visserijnieuws 18(1998)5
- Hoefnagel, E.W.J. - Legal but Controversial: Quota Hopping, the CFP and the Treaty of Rome; In: David Symes (ed.) Property Rights and Regulatory Systems in Fisheries; Fishing News Book (Blackwell), december 1997
- Jager, J. de - *Verlaging Noordzee-quota en openstelling Smuthavet begrenzen haringhandel*; Visserijnieuws nr. 21 (bijlage) 1997

- Jager, J. de   - Verloop buitenlandse handel vis en visproducten 1996; Visserijnieuws nr. 39 (bijlage) 1997
- Smit, W.   - Invloed van aanvoer op garnalenprijs; Inleiding voor Volkshogeschool voor de Visserij; Bakkeveen, 6 februari 1998
- Smit, W.   - Economische evaluatie Beleid kustgebieden; Lezing voor Volkshogeschool voor de Visserij; Bakkeveen, 6 februari 1998
- Smit, W. en
M.O. van Wijk   - *Aspecten economisch onderzoek schelpdiersector; lezing workshop "Voortgang Evaluatie Beleid Kustwateren"*
- Taal, C.   - *LEI-DLO, een halve eeuw onderzoek in de visserij; Visserijnieuws nr. 9 (bijlage)*

BIJLAGEN

Bijlage 1 Overzicht van de Nederlandse vangstrechten 1992-1998 (inclusief ruil, tonnen)

Vissoort/gebied	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
TONG							
- Noordzee, enz.	20.085	23.525	23.625	22.202	17.100	13.533	14.315
- overige EU-wateren	0	0	0	0	350	155	240
- totaal	20.085	23.525	23.625	22.202	17.450	13.688	14.555
SCHOL							
- Noordzee, enz.	79.488	75.150	70.335	50.860	34.120	31.455	34.855
- overige EU-wateren	0	0	0	0	490	180	426
- totaal	79.488	75.150	70.335	50.860	34.610	31.635	35.281
KABELJAUW							
- Noordzee, enz.	11.355	11.675	11.445	12.900	13.630	12.190	14.862
- overige EU-wateren	0	0	0	0	130	65	55
- totaal	11.355	11.675	11.445	12.900	13.760	12.255	14.917
WIJTING							
- Noordzee, enz.	6.560	5.070	5.150	4.370	4.220	4.700	3.740
- overige EU-wateren	0	0	0	0	185	45	150
- totaal	6.560	5.070	5.150	4.370	4.405	4.745	3.890
SCHELVIS							
- Noordzee, enz.	200	810	950	710	710	680	680
KOOLVIS							
- Noordzee, enz.	180	160	160	100	80	135	100
HARING							
- Noordzee, enz.	76.319	80.129	83.805	86.715	35.300	34.950	52.445
- overige EU-wateren	10.010	10.010	10.010	10.570	12.140	20.790	13.930
- totaal	86.329	90.139	93.815	97.285	47.440	63.740	66.375
MAKREEL							
- Noordzee, enz.	1.880	2.070	2.430	1.960	1.280	1.025	1.500
- overige EU-wateren	37.380	40.720	43.570	34.580	23.060	23.310	28.820
- totaal	39.260	42.790	46.000	36.540	24.340	24.335	30.320
ZEEDUIVEL							
- overige EU-wateren	0	0	0	0	55	220	1.110

Bijlage 1 (vervolg)

Vissoort/gebied	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
HEEK							
- Noordzee, enz.	180	130	120	60	60	70	70
- overige EU-wateren	0	190	150	130	90	200	140
- totaal	180	320	270	190	150	270	210
Vissoorten waarvoor t/m 1997 alleen TAC's a) voor EU-landen samen gelden, vanaf 1998 Nederlandse quota.							
SPROT							
- Noordzee, enz.	33.680	58.680	84.680	139.670	164.670	114.670	1.500
HORSMAKREEL							
- Noordzee, enz.	55.000	55.000	54.250	55.000	55.000	55.000	6.080
- overige EU-wateren	212.000	212.000	262.000	262.000	259.000	259.000	109.500
- totaal	267.000	267.000	316.250	317.000	314.000	314.000	115.580
BLAUWE WIJTING							
- Noordzee, enz.	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	26.590
- overige EU-wateren	129.500	110.500	113.500	96.000	50.500	51.500	12.490
- totaal	179.500	160.500	163.500	146.000	100.500	101.500	39.080
KEVER							
- Noordzee, enz.	171.000	191.000	180.000	180.000	180.000	180.000	130

TAC = Total Allowable Catch.

Bijlage 2 Invoer van vis en visproducten naar productvorm (x miljoen gulden) a)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
TONG							
- heel, vers	101	105	58	67	73	67	79
- heel, diepvries	4	2	2	3	2	1	2
- totaal	105	107	60	70	75	68	81
SCHOL							
- heel, vers	157	143	97	108	95	95	96
- heel, diepvries	1	1	2	6	6	4	4
- filets e.d.	4	9	6	5	9	10	11
- totaal	162	153	105	119	110	109	111
KABELJAUW							
- heel, vers	63	61	41	53	38	44	55
- heel, diepvries	1	1	19	23	12	11	5
- filets e.d.	29	23	11	15	26	23	34
- gezouten/gedroogd	13	6	35	13	54	53	43
- totaal	106	91	106	104	130	131	137
HARING							
- heel, vers	16	17	12	8	6	5	8
- heel, diepvries	39	36	35	37	43	38	41
- gezouten	16	24	10	16	13	11	6
- gerookt	1	0	0	1	0	1	0
- filets e.d.	8	9	16	6	9	8	9
- overig verwerkt	14	14	9	11	10	10	9
- totaal	94	100	82	79	81	73	73
MAKREEL							
- heel, vers	3	4	6	3	2	1	3
- heel, diepvries	42	49	30	41	32	24	39
- gerookt	1	1	1	1	1	1	2
- filets e.d.	1	2	1	0	0	1	1
- overig verwerkt	2	2	3	4	1	1	1
- totaal	49	58	41	49	36	28	46
HORSMAKREEL							
- heel, vers	0	0	0	1	1	1	1
- heel, diepvries	7	7	15	15	18	18	32
- totaal	7	7	15	16	19	19	33
GARNALEN							
- crangon	31	35	30	57	57	57	46
- pandalus	31	13	6	33	21	9	8
- overige	73	69	137	130	158	156	142
- verwerkt	129	88	102	100	92	107	114
- totaal	264	205	274	320	328	329	310
OVERIGE SOORTEN							
- totaal	648	659	667	679	742	835	839
TOTALE INVOER	1.435	1.380	1.351	1.436	1.521	1.592	1.630

a) Als gevolg van de vrijmaking van de EU-binnengrenzen is de statistiek gewijzigd. Daardoor zijn de cijfers vanaf 1993 niet geheel vergelijkbaar met die van voorgaande jaren.

Bron: CBS; LEI-DLO.

Bijlage 3 Uitvoer van vis en visproducten naar productvorm (x miljoen gulden) a)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
TONG							
- heel, vers	267	253	172	184	200	177	127
- heel, diepvries	153	150	148	105	122	102	105
- totaal	420	403	320	289	322	279	232
SCHOL							
- heel, vers	36	25	28	19	16	16	15
- heel, diepvries	13	10	8	9	9	9	10
- filets e.d.	517	407	398	403	371	373	312
- totaal	566	442	434	431	396	398	337
KABELJAUW							
- heel, vers	24	28	23	24	23	23	27
- heel, diepvries	1	2	5	20	1	2	3
- filets e.d.	29	22	22	22	27	29	40
- gezouten/gedroogd	17	6	28	11	13	13	28
- totaal	71	58	78	77	64	67	98
HARING							
- heel, vers	5	5	2	1	1	1	2
- heel, diepvries	70	66	58	66	100	62	81
- gezouten	52	48	44	50	45	47	49
- gerookt	11	8	6	8	5	5	3
- filets e.d.	3	8	28	15	11	11	9
- overig verwerkt	67	63	49	64	52	38	37
- totaal	208	198	187	204	214	164	181
MAKREEL							
- heel, vers	2	2	2	2	1	1	1
- heel, diepvries	97	101	98	87	62	58	79
- gerookt	9	10	7	6	6	7	8
- filets e.d.	0	0	1	2	1	1	1
- overig verwerkt	8	5	11	5	2	2	1
- totaal	116	118	119	102	72	69	90
HORSMAKREEL							
- heel, vers	0	0	0	0	0	0	1
- heel, diepvries	69	99	85	74	75	124	172
- totaal	69	99	85	74	75	124	173
GARNALEN							
- crangon	62	70	87	96	90	100	81
- pandalus	13	13	8	10	7	7	7
- overige	42	39	80	64	65	59	61
- verwerkt	161	181	181	236	233	264	228
- totaal	278	303	356	406	395	430	377
OVERIGE SOORTEN							
- totaal	734	779	759	805	825	824	917
TOTALE UITVOER	2.462	2.400	2.338	2.388	2.363	2.355	2.405

a) Als gevolg van de vrijmaking van de EU-binnengrenzen is de statistiek gewijzigd. Daardoor zijn de cijfers vanaf 1993 niet geheel vergelijkbaar met die van voorgaande jaren.

Bron: CBS; LEI-DLO.

Bijlage 4 Invoer van vis en visproducten naar continent (x miljoen gulden) a) b)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
TONG							
- EU	100	98	55	67	72	66	79
- overig Europa	5	9	5	2	2	2	2
- Amerika	0	0	0	0	0	0	0
- Afrika	0	0	0	0	0	0	0
- Azië/Australië	0	0	0	1	1	0	0
- totaal	105	107	60	70	75	68	81
SCHOL							
- EU	151	133	92	106	96	94	96
- overig Europa	11	19	13	13	14	15	15
- Amerika	0	0	0	0	0	0	0
- Afrika	0	0	0	0	0	0	0
- Azië/Australië	0	0	0	0	0	0	0
- totaal	162	153	105	119	110	109	111
KABELJAUW							
- EU	72	70	53	53	52	63	73
- overig Europa	34	21	53	51	77	67	60
- Amerika	0	0	0	0	0	0	0
- Afrika	0	0	0	0	0	0	0
- Azië/Australië	0	0	0	0	1	1	5
- totaal	106	91	106	104	130	131	138
HARING							
- EU	71	82	63	59	58	46	49
- overig Europa	23	18	19	20	23	27	24
- Amerika	0	0	0	0	0	0	0
- Afrika	0	0	0	0	0	0	0
- Azië/Australië	0	0	0	0	0	0	0
- totaal	94	100	82	79	81	73	73
MAKREEL							
- EU	47	57	40	48	35	28	46
- overig Europa	2	1	1	1	1	0	0
- Amerika	0	0	0	0	0	0	0
- Afrika	0	0	0	0	0	0	0
- Azië/Australië	0	0	0	0	0	0	0
- totaal	49	58	41	49	36	28	46
HORSMAKREEL							
- EU	7	7	15	16	19	19	33
- overig Europa	0	0	0	0	0	0	0
- Amerika	0	0	0	0	0	0	0
- Afrika	0	0	0	0	0	0	0
- Azië/Australië	0	0	0	0	0	0	0

Bijlage 4 (vervolg)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
GARNALEN							
- EU	67	71	60	87	86	82	81
- overig Europa	32	59	63	54	49	56	45
- Amerika	3	4	55	21	31	39	5
- Afrika	18	18	40	43	51	57	75
- Azië/Australië	144	53	56	115	111	95	104
- totaal	264	205	274	320	328	329	310
OVERIGE SOORTEN							
- EU	377	365	271	296	325	355	368
- overig Europa	93	113	135	125	116	108	113
- Amerika	95	88	104	126	143	134	101
- Afrika	13	18	53	51	71	140	136
- Azië/Australië	70	75	104	81	87	98	120
- totaal	648	659	667	679	742	835	838
TOTALE INVOER							
- EU	892	883	649	732	743	753	825
- overig Europa	194	241	288	266	282	275	259
- Amerika	104	92	161	147	174	173	106
- Afrika	31	36	93	94	122	197	211
- Azië/Australië	214	128	160	197	200	194	229
- totaal	1.435	1.380	1.351	1.436	1.521	1.592	1.630

a) Als gevolg van de vrijmaking van de EU-binnengrenzen is de statistiek gewijzigd. Daardoor zijn de cijfers vanaf 1993, met name voor de EU, niet geheel vergelijkbaar met die van voorgaande jaren. b) De EU vanaf 1996 inclusief Zweden, Finland en Oostenrijk.

Bron: CBS; LEI-DLO.

Bijlage 5 Uitvoer van vis en visproducten naar continent (x miljoen gulden) a) b)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
TONG							
- EU	394	376	292	266	302	265	210
- overig Europa	12	12	8	8	8	3	5
- Amerika	12	13	18	12	11	10	16
- Afrika	0	0	0	0	0	0	0
- Azië/Australië	2	2	2	3	1	1	1
- totaal	420	403	320	289	322	279	232
SCHOL							
- EU	457	355	348	344	314	354	295
- overig Europa	75	59	53	57	51	14	14
- Amerika	18	15	18	17	18	14	16
- Afrika	0	0	0	0	0	0	0
- Azië/Australië	17	13	15	13	13	16	12
- totaal	566	442	434	431	396	398	337
KABELJAUW							
- EU	69	57	77	75	62	66	96
- overig Europa	1	1	1	2	2	1	1
- Amerika	0	0	0	0	0	0	1
- Afrika	1	0	0	0	0	0	0
- Azië/Australië	0	0	0	0	0	0	0
- totaal	71	58	78	77	64	67	98
HARING							
- EU	124	119	115	126	103	97	100
- overig Europa	23	21	19	18	20	14	11
- Amerika	2	1	1	1	1	0	1
- Afrika	46	45	41	44	68	39	50
- Azië/Australië	13	12	11	15	22	14	19
- totaal	208	198	187	204	214	164	181
MAKREEL							
- EU	27	22	18	17	13	14	22
- overig Europa	14	15	19	31	19	12	31
- Amerika	5	1	3	6	3	2	3
- Afrika	58	72	70	44	32	38	26
- Azië/Australië	12	8	9	4	5	3	8
- totaal	116	118	119	102	72	69	90
HORSMAKREEL							
- EU	2	2	2	3	2	1	2
- overig Europa	0	0	0	3	1	2	1
- Amerika	2	17	28	22	12	12	14
- Afrika	50	53	36	24	26	82	111
- Azië/Australië	14	27	19	22	34	27	45

Bijlage 5 (vervolg)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
GARNALEN							
- EU	247	259	300	346	339	373	330
- overig Europa	28	36	48	48	40	46	31
- Amerika	0	1	0	1	2	0	0
- Afrika	2	3	8	11	14	11	15
- Azië/Australië	1	4	1	0	0	0	1
- totaal	278	303	356	406	395	430	377
OVERIGE SOORTEN							
- EU	641	691	647	681	703	746	769
- overig Europa	41	31	39	42	38	6	31
- Amerika	9	11	12	14	16	15	27
- Afrika	6	7	17	16	10	9	24
- Azië/Australië	37	39	44	52	58	48	66
- totaal	734	779	759	805	825	824	917
TOTALE UITVOER							
- EU	1.961	1.881	1.799	1.858	1.838	1.916	1.824
- overig Europa	194	175	187	209	179	98	125
- Amerika	48	59	80	73	63	53	78
- Afrika	163	180	171	139	150	179	226
- Azië/Australië	96	105	101	109	133	109	152
- totaal	2.462	2.400	2.338	2.388	2.363	2.355	2.405

a) Als gevolg van de vrijmaking van de EU-binnengrenzen is de statistiek gewijzigd. Daardoor zijn de cijfers vanaf 1993, met name voor de EU, niet geheel vergelijkbaar met die van voorgaande jaren. b) De EU vanaf 1996 inclusief Zweden, Finland en Oostenrijk.

Bron: CBS; LEI-DLO.

Bijlage 6 Gemiddelde aanvoerprizen van enkele vissoorten op Nederlandse visafslagen

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Tong	14,57	15,93	13,65	12,25	13,74	17,46	23,05
Tarbot	18,17	18,40	15,98	15,98	16,24	19,03	20,54
Schol	4,12	3,11	3,20	3,39	3,27	3,82	4,01
Schar	2,53	1,61	1,86	2,42	2,81	3,06	3,26
Kabeljauw	5,43	4,26	3,86	3,39	2,76	3,02	3,49
Wijting	2,38	1,86	1,73	1,63	1,64	1,88	2,06
Garnalen	5,15	5,77	6,25	5,54	6,02	5,57	4,22
Naar sortering:							
Tong g	19,31	20,39	19,09	21,00	18,91	17,50	25,55
Tong gm	15,75	18,18	18,67	21,04	16,96	19,72	28,61
Tong km	14,98	17,35	17,59	14,86	14,21	19,72	26,27
Tong k1	14,20	14,62	13,04	10,56	13,13	16,96	21,55
Tong k2	12,24	12,68	8,59	8,40	10,65	14,14	17,90
Tarbot 1	30,01	28,11	24,70	26,25	26,42	28,09	32,00
Tarbot 2	25,85	24,17	21,10	23,47	23,37	23,73	28,79
Tarbot 3	21,80	20,25	18,86	20,32	17,93	21,11	24,53
Tarbot 4	16,20	16,48	14,48	13,35	14,18	17,54	18,25
Tarbot 5	12,86	14,16	11,20	11,43	12,51	14,67	16,19
Schol 1	4,14	4,09	4,15	3,95	3,87	3,95	4,52
Schol 2	4,17	3,69	3,75	3,52	3,45	3,81	4,46
Schol 3	4,25	3,21	3,17	3,34	3,23	3,83	4,11
Schol 4	4,01	2,66	2,89	3,28	3,11	3,81	3,68
Schar 1	2,73	1,72	1,96	1,91	2,83	2,85	2,81
Schar 2	2,53	1,61	1,86	2,42	2,81	3,86	3,26
Kabeljauw 1	5,53	5,06	4,38	4,28	3,97	3,64	4,28
Kabeljauw 2	5,87	5,68	4,96	4,83	4,17	4,05	4,57
Kabeljauw 3	5,98	5,66	4,88	4,52	3,78	3,57	4,16
Kabeljauw 4	5,57	4,84	4,26	3,58	3,02	3,02	3,66
Kabeljauw 5	4,63	3,36	3,13	2,47	2,09	2,42	2,87
Wijting 1	3,41	2,64	2,62	2,94	2,56	2,74	3,07
Wijting 2	2,80	2,89	2,74	2,40	2,55	2,50	2,69
Wijting 3	2,10	2,78	2,40	2,38	2,17	2,38	2,59
Wijting 4	2,40	1,80	1,64	1,51	1,53	1,82	1,98
Garnalen flauw	4,96	5,72	6,15	5,34	5,96	5,41	4,20
Garnalen zout	6,29	6,27	7,39	9,17	7,19	8,37	4,84

Bron: Produktschap Vis; LEI-DLO.